

J. PARAFINIUK – Atlas minerałów. 200 najważniejszych minerałów. Multico Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2024, 304 str., fot., aneksy, indeks.

W 2024 r. nakładem wydawnictwa MULTICO ukazało się zaktualizowane wydanie *Atlasu mineralogicznego. 200 najważniejszych minerałów*, autorstwa prof. dr. hab. Jana Parafiniuka.

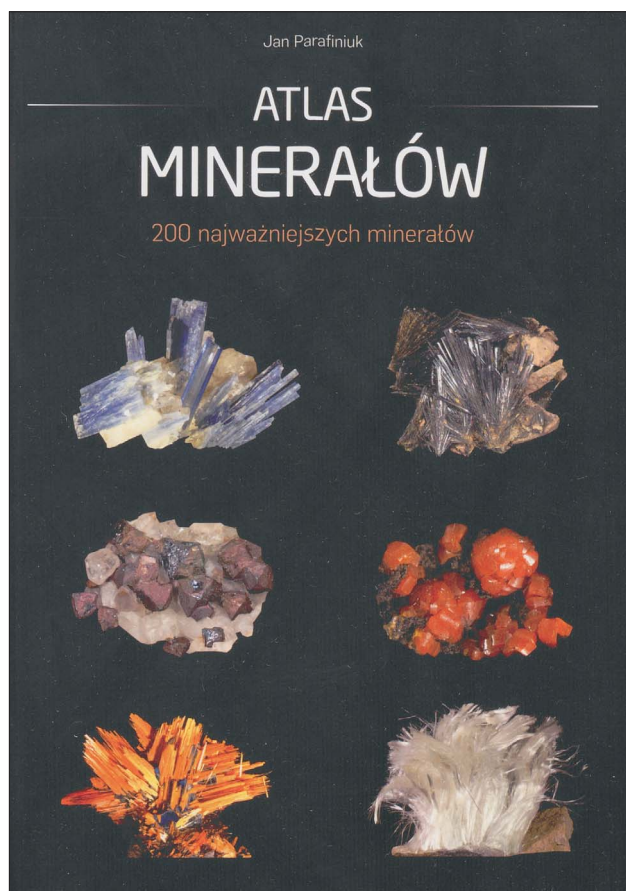
Autor jest uznanym autorytetem naukowym w dziedzinie mineralogii, wieloletnim wykładowcą na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego w Katedrze Geochemii, Mineralogii i Petrologii, której kilkakrotnie był kierownikiem. Jego zainteresowania naukowe to geochemia i mineralogia. W 2017 r. za monografię *Dwa wieki nauk mineralogicznych na Uniwersytecie Warszawskim* otrzymał Nagrodę Naukową im. Jana Jędrzejewicza za najlepszą książkę polskojęzyczną poświęconą historii nauki i techniki. Jest też autorem książki *Minerały. Systematyczny katalog 2004* wydanej w 2005 r. przez Towarzystwo Geologiczne *Spirifer*.

Recenzowany *Atlas minerałów* obejmuje opis 200 najważniejszych i najpopularniejszych minerałów. Został on podzielony na kilka sekcji. Część atlasową poprzedza wstęp i wnikliwy opis środowisk występowania minerałów. We wstępie autor opisuje czym jest minerał w znaczeniu geologicznym, wprowadza w procesy powstawania i środowiska występowania minerałów, a następnie zarysowuje znaczenie i reguły nazewnictwa mineralogicznego. Kolejną część publikacji to rozdział *Środowiska powstawania minerałów* z opisami asocjacji i paragenez minerałów występujących w meteorytach, skałach magmowych, metamorficznych i osadowych. Przybliżono w niej w przystępny sposób zasady klasyfikacji skał i minerałów w oparciu o warunki ich powstawania i skład chemiczny. Wprowadzone i opisane są tu podstawowe pojęcia takie jak: paragoniza, asocjacja, wietrzenie minerałów czy metasomatoza, ułatwiające korzystanie z tej pozycji literaturowej i systematyzujące wiedzę, szczególnie pod kątem osób nie zajmujących się profesjonalnie geologią.

Rozdział *Środowiska powstawania minerałów* jest bardzo szczegółowy, biorąc pod uwagę, że jest to atlas. Autor charakteryzuje poszczególne grupy skał, nie ograniczając się jedynie do prostego opisu skał osadowych, metamorficznych i magmowych. Środowiska podzielono na meteoryty, skały magmowe i pomagmowe (tu wyszczególniono utwory pneumatolityczno-hydrotermalne, metasomatyczne, ekshalacji i in.), następnie skały metamorficzne, skały osadowe z utworami hipergenicznymi (tu z kolei występuje szeroki podział na skały i minerały wietrzeniowe, minerały ciężkie, skały krzemionkowe, węglanowe, ilaste, strefy wietrzenia kruszców, ewaporaty i in.)

Główną część książki stanowi oczywiście część atlasowa. Minerały zostały podzielone na grupy wg systematyki chemicznej na: pierwiastki rodzime, kruszce, halogenki, tlenki i wodorotlenki, sole kwasów tlenowych (azotany, węglany, siarczany, arseniany, wanadany, krzemiany itp.).

W tej części opisy poszczególnych minerałów są zwięzłe i zawierają wszystkie najważniejsze informacje, tj. wzór chemiczny, podstawowe właściwości, wykształcenie, odmiany, powstawanie, występowanie, środowisko występowania i zastosowanie. Oprócz podstawowego dla każdego

minerału opisu zawarto też opisy dla grup minerałów takich jak: zeolity, minerały ilaste czy siarkosole. Każdy minerał jest zilustrowany jednym lub dwoma zdjęciami, ukazującymi jego wykształcenie, barwy i cechy charakterystyczne. Zarówno okazy jak i jakość fotografii robią bardzo duże wrażenie. W opisie występowania każdego minerału podano miejsca występowania w Polsce (o ile pochodzą z naszego kraju), co jest dużym ułatwieniem dla osób, które chcą poszukiwać okazów do swoich kolekcji. Przejrzysty i intuicyjny podział wraz z rozwiniętym wprowadzeniem stanowią o dużej użyteczności tej pozycji.

Imponujące jest to, że wszystkie okazy zilustrowane w *Atlasie minerałów* pochodzą z prywatnego zbioru Autora, który łącząc zainteresowania naukowe z pasją i hobby, zgromadził ich ogromną kolekcję. Ponadto autorem szeregu zdjęć minerałów jest Eligiusz Szełęg, adiunkt w Instytucie Nauk o Ziemi na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Śląskiego, który sam jest także autorem dwóch atlasów mineralogicznych.

Prezentowana publikacja zdaje się być kierowana do szerokiego grona odbiorców, może poza osobami, które nie miały wcześniej żadnego kontaktu z minerałami. Autor nie omawia podstaw mineralogii, jak np.: układy krystalograficzne, rysa, łupliwość i skala Mohsa, co sprawia, że nie jest to raczej pozycja dla absolutnych laików. Dedykowana jest raczej studentom i pasjonatom, którzy zdobyli już podstawy wiedzy i chcą ją poszerzać lub usystematyzować. Ale odbiorcami mogą być również osoby chcące po prostu zachwycić się pięknem świata minerałów.

Joanna Hryciuk